

І.П. Мазур

Всесвітня федерація стоматологів у формуванні стратегії розвитку стоматології

НМАПО ім. П.Л. Шупика, м. Київ, Україна

Всесвітня федерація стоматологів – неурядова міжнародна організація, що налічує 200 асоціацій з понад 130 країн світу та об'єднує більш ніж мільйон стоматологів. На сьогодні Всесвітня федерація стоматологів (FDI) є голосом усіх стоматологів і представляє їхні інтереси у Всесвітній організації охорони здоров'я (ВООЗ) та Організації Об'єднаних Націй (ООН). Основною метою її діяльності є покращення стану здоров'я порожнини рота людей у всьому світі.

На 101-й Генеральній асамблеї Всесвітнього стоматологічного конгресу, що відбувся у Стамбулі (Туреччина), було прийнято резолюцію, згідно з якою здоровий стан порожнини рота входить в основні права людини і є однією зі складових загального стану здоров'я та благополуччя людини.

Використовуючи досвід стоматологів різних країн, FDI у своїй діяльності зосереджена на прийнятті рішень про питання профілактики, діагностики та лікування захворювань порожнини рота з метою сприяти оптимальному здоров'ю порожнини рота в усіх людей у всьому світі.

Згідно з даними FDI, карієс зубів і захворювання пародонту – одні з найпоширеніших хвороб, на які страждають 90 % людей усього світу. Щорічно у світі гине понад 500000 людей внаслідок раку порожнини рота, що є на восьмому місці серед найбільш поширених форм раку. Наукові дослідження свідчать про тісний взаємозв'язок захворювань порожнини рота із системними захворюваннями, такими як цукровий діабет, хронічні обструктивні захворювання легенів, серцево-судинні та онкологічні захворювання. На спільні чинники ризику цих хвороб і патології порожнини рота може впливати лікар-стоматолог, тому є актуальною роль стоматолога у превенції неінфекційних захворювань.

Співпраця Всесвітньої федерації стоматологів і Всесвітньої організації охорони здоров'я й Організації Об'єднаних Націй

Виклики, що ставить світове суспільство перед медичними працівниками та стоматологами зокрема, зумовили необхідність розробки плану дій Всесвітньої федерації стоматологів. У тісній співпраці FDI та ВООЗ напрацьовано значну кількість резолюцій, а саме: WHA22.30, WHA28.64, WHA31.50 – про фторування води та гігієну порожнини рота; WHA36.14 – про гігієну порожнини рота й забезпечення здоров'я всіх; WHA42.39 – про гігієну порожнини рота; WHA56.1, WHA59.17 – Рамкова конвенція ВООЗ про боротьбу проти тютюнокуріння; WHA58.22 – про профілактику та боротьбу з раком; WHA57.14 – про глобальні заходи з боротьби зі ВІЛ інфекцією; WHA57.16 – про укріплення здоров'я та здорового способу життя; WHA57.17 – про глобальну стратегію харчування, фізичної активності та здоров'я; WHA58.16 – про укріплення активного та здорового старіння; WHA51.18, WHA53.17 – про профілактику неінфекційних захворювань; WHA58.26 – про проблеми громадського здоров'я та шкідливого вживання алкоголю.

На 60-й сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я ВООЗ президент Всесвітньої федерації стоматологів Мішель Арден представила світовій спільноті погляд на стан здоров'я порожнини рота в населення різних країн і шляхи подолання високої захворюваності органів порожнини рота.

З ініціативи FDI 27 травня 2007 року було прийнято важливий документ для стоматологів усього світу, резолюцію ВООЗ WHA60.17 – «Гігієна порожнини рота: план дій для її пропаганди та комплексної профілактики захворювань». У відповідності з цим документом ВООЗ закликає країни – члени федерації вжити заходи:

із забезпечення здоров'я порожнини рота в національних програмах комплексної профілактики та лікування хронічних неінфекційних захворювань;

із забезпечення здоров'я порожнини рота в національній політиці комплексної профілактики неінфекційних хвороб і боротьби з ними;

включити забезпечення здоров'я порожнини рота в систему посиленої первинної медико-санітарної допомоги при хронічних неінфекційних захворюваннях і сприяти забезпеченню наявності стоматологічної допомоги.

У той час коли в Україні є вагання та йдуть дискусії про місце стоматолога в первинній медико-санітарній допомозі, є чітка резолюція ВООЗ про це питання.

Після рішення **WHA60.17** Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я ВООЗ Всесвітня федерація стоматологів розробила програму дій лікарів-стоматологів для профілактики неінфекційних захворювань і спільно з ВООЗ представила Організації Об'єднаних Націй. Генеральна асамблея ООН визнала, що у 2008 році 36 мільйонів смертей (у тому числі 9 мільйонів осіб, які не досягли 60-річного віку) із 57 мільйонів смертельних випадків у всьому світі викликано неінфекційними хворобами, такими як цукровий діабет, хронічні обструктивні захворювання легенів, серцево-судинні та онкологічні захворювання. 80 % цих випадків було у країнах, що розвиваються. Так, у пункті 19 резолюції 66/2 від 19 вересня 2011 року Генеральна асамблея ООН вказала, що захворювання порожнини рота створюють серйозну проблему для населення багатьох країн, для цих хвороб характерні спільні чинники ризику, що дозволяє використовувати загальні методи реагування на неінфекційні хвороби.

У відповідності з цим рішенням FDI спільно ООН підготувала політичну декларацію, де чітко прописано план дій стоматолога при співпраці з лікарями загальної практики із профілактики неінфекційних захворювань, визначена роль стоматолога, професійної гігієни порожнини рота для покращення загального стану здоров'я людини та благополуччя суспільства.

План розвитку стоматологічної галузі у світі

Програма розвитку стоматологічної галузі у світовому співтоваристві «Vision-2020» була запропонована президентом FDI Орландо Монтейро да Сільва та прийнята у 2011 році. Ця програма передбачає всебічну підтримку та співпрацю FDI й ВООЗ для відстоювання права людини на здоров'я й високу якість життя.

- У цій програмі задекларовано таке:
- стоматологічна допомога повинна задовольняти зростаючі потреби населення;
- розширення ролі медичного співтовариства, співпраця стоматологів з лікарями загальної практики;
- зміни моделі стоматологічної освіти, підвищення якості медичної і стоматологічної освіти, що зумовлено значною різницею між медичною та стоматологічною освітою з огляду на прийняті документи ВООЗ та ООН, де розглядається здоров'я порожнини рота як складова загального здоров'я та благополуччя людини;
- пом'якшення наслідків соціально-економічних чинників, що відбуваються в суспільстві, створення доступності до стоматологічної допомоги;
- стимулювання фундаментальних і трансляційних досліджень і технологій.

Всесвітній день здоров'я порожнини рота

У жовтні 2007 року на Всесвітньому конгресі стоматологів у Дубаї (ОАЕ) було прийнято рішення про проведення Всесвітнього дня здоров'я порожнини рота в усіх країнах світу. В Україні проведення цього заходу було ініційовано президентом Асоціації стоматологів України, професором Косенко К.М. і вперше проведено 12 вересня 2008 року.

Основною метою проведення Всесвітнього дня здоров'я порожнини рота є роз'яснення ролі здоров'я порожнини рота в підтримці фізичного здоров'я та благополуччя людини, формування основних навичок догляду за порожниною рота у дітей. У рамках проведення цього заходу лікарі роз'яснюють роль професійної гігієни порожнини рота, її регулярного проведення у підтриманні здорового стану порожнини рота. Лікарі-стоматологи залучені до формування здорового способу життя, відмови від шкідливих звичок, таких як тютюнокуріння, уживання алкоголю, надлишкове вживання цукру. Всесвітньою федерацією стоматологів розроблено відповідні політичні декларації про шляхи подолання цих шкідливих звичок і запропоновано для впровадження в національних стоматологічних організаціях.

Сьогодні ГО «Асоціація стоматологів України» разом зі Всесвітньою федерацією стоматологів проводить день стоматологічного здоров'я кожного року 20 березня.

Визначення поняття здорового стану порожнини рота за визначенням

Всесвітньої федерації стоматологів FDI

Протягом двох років у стоматологічній спільноті точилась дискусія про визначення поняття, що таке здоров'я порожнини рота. Із цим питанням FDI зверталась і до українських стоматологів. Після всебічного обговорення на Всесвітньому стоматологічному конгресі FDI в Познані (2016) було дано визначення поняття здорового стану порожнини рота для єдиного розуміння стоматологічною спільнотою.

Здоровий стан порожнини рота за визначенням Всесвітньої федерації стоматологів FDI:

«Здоровий стан порожнини рота – багатогранне поняття, яке відображає можливість розмовляти, посміхатись, відчувати запахи та смаки, жувати, ковтати, передавати ряд емоцій за допомогою виразу обличчя з упевненістю й без відчуття болю, дискомфорту або болочості щелепно-лицьового комплексу».

Здоровий стан порожнини рота:

- основний компонент здоров'я, а також фізичного та емоціонального благополуччя. Він існує з незапам'ятних часів і формується під впливом цінностей і відносин окремих людей і співтовариств;

- відображає значущі для якості життя фізіологічні, соціальні та психологічні аспекти;
- залежить від набутого досвіду, сприйняття, очікування і можливості адаптуватись до обставин.

Співпраця ГО «Асоціація стоматологів України» зі Всесвітньою федерацією стоматологів

Асоціацію стоматологів України було прийнято членом Всесвітньої федерації стоматологів у 1998 році на щорічному конгресі в Барселоні (Іспанія). Уперше на урочистій церемонії відкриття Всесвітнього стоматологічного конгресу в Парижі в 1999 році було винесено прапор України як повноцінного члена FDI. У присутності більш ніж 5-ти тисяч учасників заходу, серед яких була українська делегація із 80 стоматологів на чолі із президентом АСУ професором М.Ф. Данилевським, Україна офіційно увійшла у світове співтовариство.

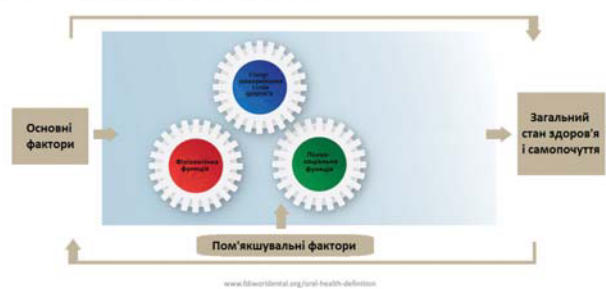
Щорічно українська делегація приймає активну участь у всесвітніх форумах стоматологів у Дубаї (ОАЕ), Стокгольмі (Швеція), Сінгапурі, Стамбулі (Туреччина), Делі (Індія), Познані (Польща) та ін. Українська делегація представлена в генеральній асамблеї FDI, де приймає участь у голосуванні про стратегічні документи. Наукові досягнення вітчизняної стоматологічної школи неодноразово були представлені світовій спільноті в науковій програмі у вигляді стендових та усних доповідей, результати досліджень опубліковано у фаховому журналі FDI «International Dental Journal». Українські виробники стоматологічної продукції приймали участь у виставках, що супроводжують всесвітні конгреси.

На Всесвітньому стоматологічному конгресі в Познані у 2016 році вперше було проведено день України – науковий симпозіум, де мали честь представляти свої досягнення представники наукової школи професор Мазур І.П., професор Дрогомирецька, професор Савичук Н.О., канд. мед. наук Барияк А., практичні лікарі – Радлінський С.В., молоді вчені, які здобувають науковий ступінь. Світовій спільноті вперше було представлено досягнення української науки і практики в такому форматі.

Таким чином, FDI – всесвітня організація керівників і спеціалістів-стоматологів, яка займається питаннями співпраці та обміну інформацією, підтримки своїх членів, стоматологічної практики, освіти і науки, розвитку та впровадження стандартів етики й майстерності у стоматології.

Завдяки багаторічній історії та безцінному досвіду в галузі стоматологічної освіти, охорони здоров'я й доступу до медичного обслуговування FDI – це всесвітній, авторитетний і незалежний голос стоматології, що пропонує необхідність профілактики та ретельного догляду за порожниною рота.

ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ЗДОРОВОГО СОСТОЯНИЯ ПОЛОСТИ РТА

Схема, запропонована FDI, про вплив стану здоров'я порожнини рота на загальний стан здоров'я та самопочуття.

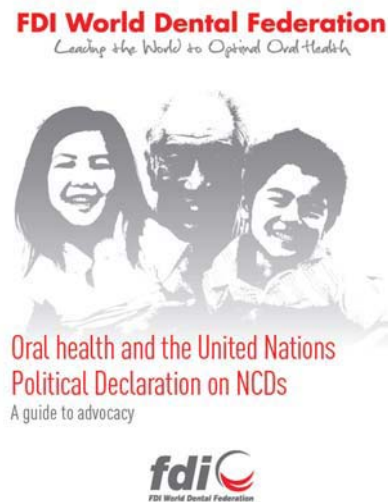

Introduction

Non-communicable diseases (NCDs) such as cancer, cardiovascular disease, diabetes, and chronic lung disease are now the leading causes of disease burden and death worldwide. They represent a major threat to global development. In recognition of the importance of NCDs, a United Nations (UN) High-level Meeting on Non-Communicable Diseases attended by Heads of State and Government was convened at the UN General Assembly in September 2011. Stakeholders such as non-governmental and professional organizations, civil society organizations, the private sector and academia participated in the preparatory process. The groundbreaking declaration drawn up by the meeting recognized the growing burden of NCDs and their socio-economic impacts. The meeting generated political commitments to take priority actions globally and nationally to prevent and treat NCDs. In particular the declaration called for interventions affecting upstream social determinants of health and illness.

The increasing global burden of NCDs is a major barrier to development and achievement of the Millennium Development Goals. NCDs are a contributing factor to poverty and hunger. Moreover the shared, modifiable risk factors are also major causes of inequalities in health. The inequitable distribution of social determinants of health was fundamental to the Rio Political Declaration on Social Determinants of Health that acknowledged that health is unequally distributed within and between countries. They advocated inter-sectoral approaches, international cooperation to promoting health equity and a reorientation of the health sector towards reducing inequalities.

Політична декларація FDI про неінфекційні захворювання.

Спільна політична декларація FDI та ООН про питання ролі стоматолога у профілактиці неінфекційних хвороб.

SIXTIETH WORLD HEALTH ASSEMBLY

GENEVA, 14-23 MAY 2007

RESOLUTIONS AND DECISIONS ANNEXES

GENEVA 2007

WHA68.17 Гігієна полости рта: план действий по ее пропаганде и комплексной профилактике болезней

Шестидесятая сессия Всемирной ассамблеи здравоохранения...

ссылка на резолюции WHA22.30, WHA28.64 и WHA31.50 о фторировании воды и гигиене полости рта, WHA36.14 о гигиене полости рта в странах с низким уровнем дохода для всех, WHA42.39 о гигиене полости рта, WHA56.1 и WHA59.17 о Рамочной конвенции ВОЗ по борьбе против табака, WHA58.22 о профилактике рака и борьбе с ним, WHA57.14 о расширении масштабов лечения и ухода в рамках согласованных и восторженных обязательств стран ВЕРУСРЕЦЕЛ; WHA57.16 об укреплении здоровья и здоровой образе жизни; WHA57.17 о Глобальной стратегии по питанию, физической активности и здоровью; WHA58.16 об укреплении активной и здоровой старости; WHA51.18 и WHA53.17 о профилактике неинфекционных болезней и борьбе с ними и WHA58.26 о проблемах общественного здравоохранения, вызванных чрезмерным употреблением алкоголя;

рассмотрев доклад о гигиене полости рта: план действий по ее пропаганде и комплексной профилактике болезней¹;

отмечая наличие неразрывной связи между здоровьем полости рта, общим здоровьем и качеством жизни;

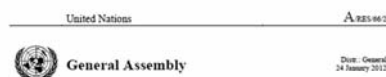
подтверждая необходимость включения программы пропаганды гигиены полости рта и профилактики болезней полости рта в национальные комплексные профилактика и лечения

Резолюція ВООЗ про гігієну порожнини рота.

Noncommunicable diseases & Modifiable Shared Risk Factors & Diseases	Shared Risk Factors & Diseases			
	Tobacco use	Unhealthy diet	Physical inactivity	Harmful Use of Alcohol
Cardio-vascular	✓	✓	✓	✓
Diabetes	✓	✓	✓	✓
Cancer	✓	✓	✓	✓
Chronic Respiratory	✓	✓	✓	✓
Oral Diseases	✓	✓	✓	✓

Figure: 4 risks/ 5 diseases

Спільні чинники ризику для захворювань порожнини рота й неінфекційних хвороб (спільна політична декларація FDI та ООН).

Sixty-eighth session Agenda item 117

Resolution adopted by the General Assembly

66.2. Political Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Prevention and Control of Non-communicable Diseases

The General Assembly Adopts the Political Declaration of the High-level Meeting of the General Assembly on the Prevention and Control of Non-communicable Diseases annexed to the present resolution.

1st plenary meeting 19 September 2011

Резолюція Організації Об'єднаних Націй про неінфекційні хвороби та роль здоров'я порожнини рота в їх профілактиці.

VISION 2020

Програма FDI розвитку стоматологічної галузі до 2020 року.

На засіданні Генеральної асамблеї FDI, Сінгапур, 2009.

15 листопада 2012 року відбулося спільне засідання ERO-FDI з делегаціями із країн СНД.

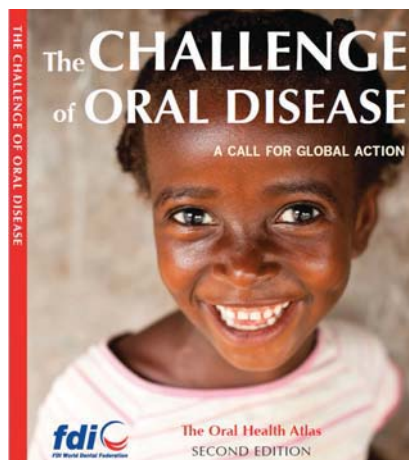
Алмати, 2012 р. Українська делегація із презентом FDI Орландо Монтейро да Сільва.

Всесвітній день стоматологічного здоров'я в Україні.

Стамбул, 2013. Всесвітній конгрес стоматологів у Туреччині.

Атлас основних стоматологічних захворювань у країнах світу, у тому числі й в Україні.

Всесвітній день стоматологічного здоров'я в Україні.

Стамбул, 2013. Всесвітній конгрес стоматологів у Туреччині.

Стамбул, 2013. Всесвітній конгрес стоматологів у Туреччині.

Вересень 2016. Українська делегація на Всесвітньому стоматологічному конгресі FDI в Познані (Польща).